

Covid- 19 vaikutukset sopimukseen matkailualalla 15.9.2020

Finnish Lapland
Tourist Board

www.lme.fi

Lapin Matkailuelinkeinon Liitto ry Finnish Lapland Tourist Board

- Lapin matkailuyritysten edunvalvontayhdistys
- Vahvistaa matkailualan arvostusta ja yhteistyötä
- Jäseninä matkailualan yrityksiä ja alueorganisaatioita
- Toteuttaa matkailualaa kehittäviä hankkeita, esim. Visit Arctic Europe II
- Teettää selvityksiä ja kouluttaa jäseniä
- Järjestää vuosittain Lapin Matkailuparlamentin

www.lme.fi

Terveysturvallisuustoimet rajaliikenteessä 23.11.2020 alkaen

- Maista, jossa tartunnan ilmaantuvuus alle 25 / 100 000/14 vrk, voi saapua Suomeen **ilman karanteenia tai testiä**
- yli 25/100 000 maista saapuvat **alle 72h** matkoilta vaaditaan **negatiivinen ennakkotesti**
- yli 25/100 000 maista saapuvat **yli 72h** kestävälle matkalle tulevilta vaaditaan **negatiivinen ennakkotesti** ja heidät määrätään rajalla välittömästi **karanteeniin**
- Karanteenista ei saa poistua kuin pakottavasta syystä esim. apteekkiin. Karanteenissa ollaan perheen kesken, ei edes saman seurueen kesken.
- **Toiseen testiin** voi mennä aikaisintaan 72h maahan saapumisesta. Karanteenista vapautuu, kun negatiivinen testitulokset valmis. Jos toiseen testiin ei pääse, jatkuu karanteeni 14 vrk.

Nina Forsell, Toiminnanjohtaja
(LME) Lapin Matkailuelinkeinon Liitto ry -
Finnish Lapland Tourist Board

Yhteystiedot:

nina.forsell@lme.fi

Puh: 040 126 2996

Finnish Lapland
Tourist Board

FORCE MAJEURE JA SOPIMUSEHTOJEN SÄÄNTELY

Webinaari esitys, 15.9.2020

Juhani Karvo, asianajaja
Asianajotoimisto Karvo & Mella Oy

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

ESITYKSEN SISÄLTÖ

I osa - Yleistä force majeuresta

II osa – Sopimusehtojen sääntelystä

- 1. Liikesopimukset
  - A) Sääntelykehys
  - B) Sopimusehtojen sääntely liikesopimuksissa

- 2. Kuluttajasopimukset ja sopimusehdot
  - A) Sääntelykehys
  - B) Kohtuuttomat ehdot

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

I OSA - YLEISTÄ FORCE MAJEURESTA

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

FORCE MAJEURE (1/2)

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

- Force majeure eli *ylivoimaisella esteellä* on vanhastaan tarkoitettu ulkoapäin tulevaa ja harvoin sattuvaa tapahtumaa, joka aiheuttaa myyjän/ostajan suoritukselle voittamattoman esteen.
- Oikeudellisesti kyse on suoritushäiriöstä. Koska Suomen sopimusoikeudessa pääsääntönä on sopimusten sitovuus, kyse on tarkemmin määriteltynä suoritusvelvollisen sopimuksessa sovitun suoritteen **viivästyksestä**. Kun suorituksen estävä seikka poistuu, tulee sopimus täyttää. Force majeure -tilanne ei siis automaattisesti vapauta suoritusvelvollisia sopimusvelvoitteistaan tai -vastuusta.
- Seuraavat kysymykset nousevat täältä pohjalta keskeisiksi:
  - 1) miten force majeure tilanteet määritetään,
  - 2) voiko suoritusvelvollinen vapautua velvoitteestaan toteuttaa sopimus, sekä
  - 3) onko suoritusvelvollisen korvattava vastapuolelle aiheutuneet vahingot ja milloin tämä vapautuu tästä vastuustaan?
- Vastaukset näihin kysymyksiin riippuvat sopimussuhteeseen sovellettavasta lainsäädännöstä ja sopimusehdoista. Sopimusosapuolten vakiintuneella sopimuskäytännöllä ja kauppataavalla voi olla merkitystä, kun kyse on liikesopimuksista. Toisin sanoen asiaan vaikuttaa se, mitkä erilaiset sääntelylähteet vaikuttavat sopimuksen sisällön määräytymiseen.

FORCE MAJEURE (2/2)

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

1) Force majeure tilanne on käsillä, kun:

- on olemassa suorituksen estävä seikka,
- seikka ei ole ollut ennakoitavissa sopimusta tehtäessä,
- suoritusvelvollinen ei ole voinut voittaa estettä, ja
- suorituksen estyminen johtuu nimenomaan ylivoimaisen esteestä tai sen aiheuttamista välittömistä seurauksista.

• Perinteisesti force majeure –tilanteiksi on ymmärretty:

- Sota, vallankumous, kapina
- Luonnonkatastrofit
- Viranomaisen määräykset, esim. matkustuskiellot
- Lakko, tietyin rajoituksin

2) Luontoissuoritusvelvollisuudesta vapautuminen

-Vapautumisperusteena force majeureen laajuutta määrittävä sovellettava lainsäädäntö ja sopimuksessa sovitut ehdot.

-Lähtökohtana on kuitenkin sopimuksen täyttäminen ja vapautumisperusteen tilapäisyys: sopimus tulee toteuttaa sitten, kun ylivoimainen este poistuu.

-Yleisenä sopimusoikeudellisena periaatteena force majeure –tilanne sekä taloudellinen liikavaikeus (hardship) vapauttaa suoritusvelvollisen luontoissuoritusvelvollisuudesta.

3) Vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautuminen

-Sopimusoikeudessa erilaisten seuraamusten edellytyksiä tulee arvioida erikseen. Siksi luontoissuoritusvelvollisuudesta vapautumista huolimatta suoritusvelvollinen voi olla vahingonkorvausvelvollinen.

-Vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautumisen kynnyks on korkeampi kuin luontoissuoritusvelvollisuudessa.

-Sopimusperusteissa vastuussa pääsääntönä on ns. *kontrollivastuu*, josta vapautuminen edellyttää käytännössä force majeure -tilannetta. Liikavaikeus ei vapauta vahingonkorvausvelvoitteesta.

FORCE MAJEURE (2/2)

1) Force majeure tilanne on käsillä, kun:

- on olemassa suorituksen estävä seikka,
  - seikka ei ole ollut ennakoitavissa sopimusta tehtäessä,
  - suoritusvelvollinen ei ole voinut voittaa estettä, ja
  - suorituksen estyminen johtuu nimenomaan ylivoimaisen esteestä tai sen aiheuttamista välittömistä seurauksista.
- * Perinteisesti force majeure –tilanteiksi on ymmärretty:
- * Sota, vallankumous, kapina
  - * Luonnonkatastrofit
  - * Viranomaisen määräykset, esim. matkustuskiltoit
  - * Lakko, tietyn rajoituksen

2) Luontoissuoritusvelvollisuudesta vapautuminen

- Vapautumisperusteena force majeureen laajuutta määrittää sovellettava lainsäädäntö ja sopimuksessa sovitut ehdot.
- Lähtökohtana on kuitenkin sopimuksen täyttämisen ja vapautumisperusteen tilapäisyys: sopimus tulee toteuttaa siltä, kun ylivoimainen este poistuu.
- Yleisenä sopimusoikeudellisenä periaatteena force majeure –tilanne sekä taloudellinen liikkaisuus (hardship) vapauttaa suoritusvelvollisen luontoissuoritusvelvollisuudesta.

3) Vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautuminen

- Sopimusoikeudessa erilaisten seuraamusten edellytyksiä tulee arvioida erikseen. Siksi luontoissuoritusvelvollisuudesta vapautumista huolimatta suoritusvelvollinen voi olla vahingonkorvausvelvollinen.
- Vahingonkorvausvelvollisuudesta vapautumisen kynnyks on korkeampi kuin luontoissuoritusvelvollisuudessa.
- Sopimusperusteissa vastuussa pääsääntönä on ns. *kontrollivastuu*, josta vapautuminen edellyttää käytännössä force majeure -tilannetta. Liikkaisuus ei vapauta vahingonkorvausvelvoitteesta.

5

Hardship on sopimuksessa oleva lauseke, jonka tarkoitus on kattaa tapaukset, jolloin ennalta arvaamaton tapahtuma sattuu ja sen seurauksena perinpohjaisesti muuttaa sopimuksen tasapainoa ja aiheuttaa liiallisen taakan toisen osapuolelle.

Yleensä *hardship*-ehtoihin kuuluu, että sopimusvelvoitteet on suoritettava, vaikka ne osoittautuisivatkin hankalammiksi suorittaa kuin sopimusta tehdessä oletettiin. Kuitenkin jos velvoitteiden suorittaminen käy osapuolelle kohtuuttomaksi jonkun sellaisen ennalta arvaamattoman tapahtuman johdosta, joka on osapuolten kontrollin ulottumattomissa, lauseke voi velvoittaa esimerkiksi neuvottelemaan uusista sopimusehdoista kyseisessä tilanteessa.

Ero force majeure ja *hardship* välillä on se, että *hardship*-lauseke soveltuu tilanteisiin, joissa sopimuksen täyttämisen on käynyt liiallisen raskaaksi, muttei mahdottomaksi.

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

EDELITYSOPPI JA OLOSUHTEIDEN MUUTOS

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

- Toinen tapa hahmottaa odottamattomia olosuhteiden muutoksia on oppi sopimuksen edellytyksistä.
- Opin mukaan sopimuksen kannalta olennaisen ja vastapuolen havaittavissa olevan edellytyksen raukeaminen voi johtaa sopimuksen velvoittavuutta heikentäviin oikeusvaikutuksiin. Tällöin sopimuksen oikeudellisen arvioinnin keskiössä on kysymys siitä, millainen vaikutus olosuhteiden muuttumisesta johtuneelle sopimustasapainon järkkymiselle tulee antaa.
- Edellytyksellä tarkoitetaan osapuolen käsitystä jostakin sopimuksen kannalta olennaisesta seikasta.
- Opilla on ollut aiemmin merkitystä olosuhteiden muuttumisen vaikutusten arvioinnissa pitkäkestoisten sopimusten kohdalla. Kuitenkin oppi on noussut esiin koronaviruspandemian aiheuttamien tilanteiden vuoksi. Esimerkiksi liiketoimintamahdollisuuksien heikentymisessä asiakaskadosta johtuen ei ole välttämättä kyse force majeure -tapahtumasta tai taloudellisesta liikavaikkeudesta. Asiaa voitaisiinkin tarkastella sopimuksen kannalta pikemminkin olennaisten edellytysten raukeamisena.
- Edellytysopin soveltamisella voi olla kolmenlaisia oikeusvaikutuksia:
  1. Voi itsessään olla perusteena sopimuksen ehtojen muokkaamiselle; tällöin sopimusta sovitellaan. Tapauskohtaisesti sopimusta voidaan pitää myös sitomattomana jonkin veloitteen osalta.
  2. Vaikuttaa sopimusvelvoitteiden tulkintaan.
  3. Voi olla osatekijänä arvioitaessa *edellytyksiä* sopimuksen tai vahingonkorvauksen sovittelussa.

II OSA — SOPIMUSEHTOJEN SÄÄNTELYSTÄ

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

2. LIIKESOPIMUKSET

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

SÄÄNTELYKEHYS

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

- Sovellettavana yleislakina kauppalaki ([355/1987](#))
- Kansainvälinen kauppalaki (yleissopimus kansainvälistä tavaran kauppaa koskevista sopimuksista, [SopS 49-50/1988](#)), kun sopimuksen osapuolena ulkomaille rekisteröity yhteisö ja riita käsitellään Suomessa. Säätely vastaa kansallista kauppalakiamme olennaisilta osin.
- Lain säännökset ovat tahdonvaltaisia ja lain säännöksistä voidaan poiketa sopimuksin.
  - Lain säännöksillä on merkitystä silloin, kun laissa säädetyistä asioista ei ole sovittu sopimuksessa sekä sopimusehtojen tulkinnassa. Lainsäädännölliset ratkaisut voivat kuvastaa yleisiä oikeuspoliittisia normaaliratkaisuja, joille annetaan tulkinnassa tai kohtuullisuutta arvioitaessa ohjeellinen merkitys.
- Kauppalain säännöksiä sovelletaan myös yritysten palveluliikesopimukseen, vaikka nämä eivät kuulu lain soveltamisalaan, sillä kauppalaissa säädettyä ilmentää yleisiä sopimusoikeudellisia periaatteita, joita sovelletaan kaikissa sopimuksissa.

SOPIMUSEHTOJEN SÄÄNTELY LIIKESOPIMUKSISSA

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

- Lähtökohtaisesti elinkeinoharjoittajia pidetään sopimuksen osapuolina tasaveroisina. Tästä ja sopimusvapaudesta seuraa, ettei liikesopimuksia ja niiden ehtoja lähtökohtaisesti pidetä kohtuuttomina eikä niitä sovitella.
- Poikkeuksen tästä pääsäännöstä muodostavat tilanteet, joissa sopimusosapuolet eivät ole tasavertaisia. Näissä sopimussuhteissa tulee sovellettavaksi laki elinkeinoharjoittajien välisten sopimusehtojen sääntelystä ([1062/1993](#)) eli ns. yrittäjänsojajlaki.
- Ko. lain soveltamistilanteita on ollut oikeuskäytännössä hyvin harvoja.
  - Lain ajatuksena on tarjota suojaa elinkeinoharjoittajille silloin, kun nämä ovat tosiasiallisesti vastapuoltaan heikommassa asemassa. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi pienyrittäjän ja suuren yrityksen välillä, erityisesti kun pienyrittäjä on riippuvuussuhteessa suureen yritykseen.
  - Soveltaminen voi tulla kyseeseen lähinnä silloin, kun sopimuspuolena on elinkeinoharjoittaja, jonka asema lähenee työntekijän tai kuluttajan asemaa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi freelance-avustajat tai ammattinharjoittajat, jotka työskentelevät toimeksiantosuhteessa.

ESIMERKKEJÄ KOHTUUTTOMISTA LIIKESOPIMUSEHDOISTA

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

Vahingonkorvausvastuu (ammatinharjoittaja toimeksiantosuhteessa yritykseen), esimerkkejä

Kohtuullinen

”Ammatinharjoittaja vastaa toimeksiantajalle aiheuttamistaan vahingoista vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetyllä tavalla.”

([HE 39/1993 vp](#), s. 5)

Kohtuuton

”Ammatinharjoittaja vastaa toimeksiantajalle aiheuttamistaan vahingoista kauppalaissa (355/1987) säädetyllä tavalla.”

([HE 39/1993 vp](#), s. 5)

Vastuunrajoituslauseke, esimerkkejä

Kohtuullinen

”Yhtiö ei vastaa sopimuspuolelle syntyneistä välillisistä vahingoista. Törkeällä huolimattomuudella tai tahallisuudella aiheutetuista vahingoista yhtiö vastaa kokonaisuudessaan.”

Kohtuuton

”Yhtiö ei vastaa minkään laatusista sopimuspuolelle syntyneistä vahingoista.”

3. KULUTTAJASOPIMUKSET JA SOPIMUSEHDOT

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

SÄÄNTELYKEHYS

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

- Kuluttajansuojan yleislaki on kuluttajansuojalaki ([38/1978](#), lyh. KSL).
- Tiivistetysti kuluttajansuoja koskeva sääntely tulee sovellettavaksi silloin, kun elinkeinoharjoittaja tarjoaa, myy, markkinoi tai välittää kulutushyödykkeitä kuluttajille (KSL 1 §).
  - Kulutushyödyke voi olla mikä tahansa hyödyke tai etuus, joita tarjotaan luonnollisille henkilöille tai joita tällaiset henkilöt hankkivat olennaisissa määrin yksityistä talouttaan varten (KSL 3 §).
- Kuluttajansuojalain kuluttajankauppaa sääntelevää 5 lukua sovelletaan ainoastaan *tavaran* kaupassa. Kuluttajapalvelusopimukseen sovelletaan 8 luvun säännöksiä, mutta vain sellaisiin palveluihin, jotka kohdistuvat irtaimeen tavaraan, esim. korjauspalveluihin.
- Tästä seuraa, ettei matkailupalveluihin välttämättä sovelleta nimenomaisesti muita kuin kuluttajansuojalain 1-4 lukujen säännöksiä
  - 1 luku yleiset säännökset mm. soveltamisala; 2 luku markkinointi ja menettely asiakassuhteessa; 3 luku sopimusehtojen sääntelystä ja 4 luku sopimuksen sovittelu ja tulkinta.
- Matkailuelinkeinotoiminnan kannalta tärkeä erityislaki on *matkapakettilaki* (laki matkapalveluyhdistelmistä [901/2017](#)), jonka soveltamisalaa on laajennettu aiemmin voimassa olleesta valmismatkalaista ([1079/1994](#)). Laki sisältää sopimusehtoihin liittyvää sääntelyä, joista ei saa poiketa kuluttajan vahingoksi.

KOHTUUTTOMAT EHDOT

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

- KSL 3 luvun 1 §:n mukaan elinkeinonharjoittaja ei saa käyttää kulutushyödykkeitä tarjotessaan sopimusehtoa, jota kulutushyödykkeen hinta ja muut asiaan vaikuttavat seikat huomioon ottaen on pidettävä kuluttajien kannalta kohtuuttomana.

- Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun neuvoston direktiivin ([93/13/ETY](#)) liitteessä 1 on listattu tyypillisiä kohtuuttomiksi katsottavia ehtoja kuluttajasopimuksissa.

Esim. liitteen 1. kohta d): ”ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on elinkeinonharjoittajan mahdollisuus pitää itsellään kuluttajan maksamat rahamäärät kuluttajan päätettyä olla tekemättä tai täyttämättä sopimusta, ilman että kuluttaja saa korvausta vastaavasta rahamäärästä elinkeinonharjoittajalta, kun tämä on purkanut sopimuksen;

Esim. liitteen 1. kohta f): ”ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on elinkeinonharjoittajan valtuuttaminen purkamaan sopimus oman harkintansa mukaan, jos samaa mahdollisuutta ei anneta kuluttajalle, tai sen salliminen, että elinkeinonharjoittaja pitää itsellään vielä suorittamattomista palveluista maksetut rahamäärät, jos elinkeinonharjoittaja on purkanut sopimuksen.”

- Kuluttaja-asiamies on laatinut ohjeistuksen sopimusehtojen laatimiseen ([Kuluttaja-asiamiehen linjaus: Sopimusehtojen laatiminen](#)), joka sisältää kohtuuttomiksi katsottuja ehtoja.

- Esim. kohta 2.11: ”Palvelun tarjoaja voi milloin tahansa lopettaa palvelun ilman eri ilmoitusta. Palvelun tarjoaja ei ole tällöin vastuussa käyttäjälle aiheutuneista seurauksista.”

- Lisäksi matkailupalveluihin (majoitus-, muu kuin lentokuljetus- ja muut palvelut) liittyvissä sopimuksissa voidaan johtoa hakea kuluttaja-asiamiehen ja Suomen matkatoimistoliitto ry:n neuvottelemista [yleisistä matkapakettiehdoista](#).

- Esim. kohta 4.1: ”Matkustajalla on oikeus peruuttaa matka milloin tahansa ennen matkan alkamista. Tällöin matkanjärjestäjällä on oikeus periä peruutusmaksu seuraavasti:

- a) Etukäteen ilmoitetut toimistokulut, kun matka peruutetaan viimeistään 45 vuorokautta ennen matkan alkamista;
- b) Varausmaksu, kun matka peruutetaan myöhemmin kuin 45 vuorokautta mutta viimeistään 21 vuorokautta ennen matkan alkamista;
- c) 50 % matkan hinnasta, kun matka peruutetaan myöhemmin kuin 21 vuorokautta mutta viimeistään 7 vuorokautta ennen matkan alkamista;
- d) 75 % matkan hinnasta, kun matka peruutetaan myöhemmin kuin 7 vuorokautta mutta viimeistään 3 vuorokautta ennen matkan alkamista;
- e) 95 % matkan hinnasta, kun matka peruutetaan myöhemmin kuin 3 vrk ennen matkan alkamista.”

KULUTTAJANSUOJA HENKILÖÖN KOHDISTUVISSA PALVELUISSA 1/2

Läpinäkyvä
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

- Nykyisen hallituksen hallitusohjelman mukaan kuluttajansuojaa ajantasaistetaan erityisesti palveluiden osalta. Tähän liittyen tuoreimmassa työryhmän mietinnössä ([Oikeusministeriön julkaisuja, 2020:3](#)) on ehdotettu säädettäväksi kuluttajansuojalakiin uusi 9a luku, jota sovellettaisiin **henkilöön kohdistuvissa palveluissa**. Tällaisia palveluita ovat esim. elämyspalvelut- ja juhlapalvelut, liikunta- ja muut hyvinvointipalvelut sekä ravintolapalvelut. Kuitenkin mm. majoituspalvelut jäisivät mietinnön ehdotuksessa uuden luvun soveltamisalan ulkopuolelle.
- Uusi 9a luku tulisi voimaan vuoden 2021 aikana.
- Mietinnössä todetaan, ettei ehdotettu sääntely toisi merkittäviä muutoksia yritysten velvollisuuksiin tai oikeuksiin. Ehdotus siis vastaisi olennaisilta osin voimassa olevaa oikeutta. Sääntely kuitenkin selkiyttäisi kuluttajien asemaa niiden säännösten osalta, joissa säädetään kuluttajalle edullisemmasta asemasta kuin mihin yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden nojalla päästäisiin.
- Uusi 9a luku sisältäisi säännökset **tilaajan sopimusrikkomuksen seuraamuksista**. Ehdotus muistuttaa näiltä osin nykyisen KSL 8 luvun vastaavia säännöksiä.

KULUTTAJANSUOJA HENKILÖÖN KOHDISTUVISSA PALVELUISSA 2/2

Laitin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

- Ehdotuksen mukaan, jos tilaaja rikkoo sopimuksen peruuttamalla palvelun tai sen osan ennen palvelun suoritusta, tämä olisi velvollinen suorittamaan toimeksisaajalle korvauksia tälle aiheutuneista menetyksistä. Toimeksisaajalla olisi oikeus *vastikkeeseen* jo suoritetusta palvelun osasta. Lisäksi toimeksisaajalla olisi oikeus korvaukseen *muista kustannuksista*, joita hänelle on aiheutunut sopimuksen täyttämistä ja jotka todennäköisesti jäävät hyödyttömiksi sekä peruutuksesta aiheutuvista *erityisistä kustannuksista*. Muusta vahingosta, esimerkiksi menetetyistä liikevoitosta, toimeksisaajalla olisi oikeus saada kohtuullinen korvaus. Säännös vastaisi nykyistä KSL 8 luvun 30 §:n 1 momenttia.
- Tällä hetkellä sopimuksissa erikseen sovituista peruutusmaksuista/vakiokorvauksista tulisi lakiin säännös, jonka mukaan tilaaja ja toimeksisaaja voisivat sopia siitä, että muiden mahdollisten luvussa säädettyjen korvausten sijaan tilaaja sitoutuisi palvelun peruuttaessaan maksamaan vakiokorvauksen. Arvioitaessa korvauksen suuruuden kohtuullisuutta otettaisiin huomioon palvelun hinta, peruutuksen ajankohta, sopimuksen täyttämiseksi jo suoritettut toimenpiteet sekä muut asiaan vaikuttavat seikat. Vakiokorvaus voitaisiin esimerkiksi porrastaa sitä suuremmaksi, mitä lähempänä palvelun ajankohtaa peruutus tehdään.
- Tilaajan peruuttaessa palvelun sellaisten syiden vuoksi, joita tämä ei olisi voinut kohtuudella välttää tai voittaa. Tällaisia voivat olla esim. force majeure –tilanteet tai tilaajan äkillinen sairastuminen taikka tapaturma. Ehdotuksessa tällöin toimeksisaajan oikeus saada korvausta tilaajalta olisi rajoitettu vastikkeeseen jo suoritetusta palvelun osasta sekä kustannuksiin, jotka toimeksisaajalle olisi aiheutunut sopimuksen täyttämistä. Säännös vastaisi tällöin nykyistä KSL 8 luvun 30 §:n 3 momenttia.

MATKAPAKETTIILAKI

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

- Astui voimaan 1.7.2018. Laki perustuu ns. *matkapakettidirektiiviin* ([EU 2015/2302](#)).
  - Lain soveltamisalaa laajennettiin aiemmasta. Nykyisin lakia sovelletaan matkapakettien lisäksi yhdistettyihin matkajärjestelyihin eräin poikkeuksin. Yhdistetty matkajärjestely on lakimuutoksen myötä tullut uusi käsite, josta säädetään lain 4 §:ssä.
- Laki sisältää sopimusehtoihin vaikuttavia säännöksiä mm. peruutusoikeudesta (14 ja 15 §), vahingonkorvausvastuun rajoittamisesta (31 §), sopimuksen muuttamisesta (17-19 §) sekä matkapaketin virheistä (20-29 §).
- Vaikka laki ei tulisikaan sovellettavaksi sopimussuhteessa, huomion arvoinen on lain 40 §:ssä matkanjärjestäjälle tai –välittäjälle säädetty takautumisoikeus matkapaketissa tai yhdistetyssä matkajärjestelyssä olleesta laissa tarkoitettusta virheestä, jonka perusteella on maksettu matkustajalle vahingonkorvausta, hinnanalennusta tai muuta hyvitystä. Takautumisoikeus kohdistuu siihen elinkeinoharjoittajaan, jonka suoritus on ollut virheellinen.
- Yleiset matkapakettiehdot ja lain säännökset voivat vaikuttaa myös soveltamisalansa ulkopuolella, sillä kohtuuttomuuden arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös asianomaisen alan erityispiirteet.
- Lain 15 §:n mukaan matkustajalla on oikeus peruuttaa matkapakettisopimus milloin tahansa ennen matkan alkua. Matkanjärjestäjällä on tällöin oikeus periä matkustajalta asianmukainen ja perusteltu *peruutusmaksu*, joka saa olla määrältään enintään matkapaketin hinta.
- Peruutusmaksua ei kuitenkaan saa periä, jos peruutuksen syynä on matkakohteessa tai sen välittömässä läheisyydessä vallitsevien väistämättömien ja poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi, jotka vaikuttavat merkittävästi matkustajien kuljetukseen tai muutoin matkan toteutumiseen sovitulla tavalla. Esitöiden mukaan ([HE 105/2017 vp](#), s. 35-36) tällaisia olosuhteita voivat olla esimerkiksi sota, muut vakavat turvallisuusongelmat kuten terrorismi ja merkittävät riskit ihmisten terveydelle kuten vakavan taudin esiintyminen matkakohteessa. Kuitenkin matkanjärjestäjällä on oikeus periä peruutusmaksu, jos matkustaja on matkapakettia varatessaan tiennyt näistä olosuhteista. Kyse on *force majeure* –tapahtumasta, jota lain soveltamisalan puitteissa sovelletaan laajemmin matkustajan eduksi.

ESIMERKKEJÄ KOHTUUTTOMISTA EHDOSTA KULUTTAJASOPIMUKSISSA 1/2

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

Peruutusehto ja maksun pidätys (elinkeinoharjoittaja peruuttaa sopimuksen), esimerkkejä

Kohtuullinen

”Palvelun tarjoaja voi sopimuksessa määrättyissä tilanteissa peruuttaa palvelun. Peruutuksesta on ilmoitettava viipymättä tilaajalle. Palvelun tarjoajan tulee palauttaa tilaajan suoritus niiltä osin kuin palvelu on jäänyt suorittamatta.”

(Direktiivin [93/13/ETY](#) liitteen 1. f) kohtaa mukaillen)

Kohtuuton

”Palvelun tarjoaja voi milloin tahansa peruuttaa tai keskeyttää palvelun ilman eri ilmoitusta. Tilaajalla ei ole oikeutta peruuttaa palvelutilausta. Palvelun tarjoaja pidättää tilaajan suoritukset myös niiltä osin kuin palvelu on jäänyt suorittamatta.”

(Direktiivin [93/13/ETY](#) liitteen 1. f) kohtaa mukaillen)

Varaus-/peruutusmaksun pidätysehto (kuluttaja peruuttaa sopimuksen), esimerkkejä

Kohtuullinen

”Jos ostaja/palvelun tilaaja peruuttaa tilauksen, myyjä saa pidättää vastikkeen jo suoritettujen palvelusten osalta ja niistä toimenpiteistä, jotka tulee suorittaa peruutuksesta riippumatta. Lisäksi palvelun tarjoaja voi periä peruutusmaksuna:
-Varausmaksun, jos tilaus peruutetaan myöhemmin kuin 14 päivää ennen palvelusuoritusta;
-90 % palvelun hinnasta, jos tilaus peruutetaan myöhemmin kuin 3 päivää ennen palvelusuoritusta. Jos peruutus johtuu tässä sopimuksessa määritetyistä esteistä, peruutusmaksua ei peritä. Peruutuksen johtuessa tilaajan sairastumisesta, peruutusmaksu peritään vain välittömien toimistokulujen suuruisena.”

([Yleiset matkapakettiehdot](#), kohta 4.1. mukaillen)

Kohtuuton

”Jos ostaja/palvelun tilaaja peruuttaa tilauksen, myyjä saa periä peruutusmaksuna 30 % tuotteen hinnasta. Peruutusmaksu peritään riippumatta peruutuksen syystä.”

([Kuluttaja-asiamiehen linjaus sopimusehtojen laatimisesta, kohta 2.11.](#))

ESIMERKKEJÄ KOHTUUTTOMISTA EHDOSTA KULUTTAJASOPIMUKSISSA 1/2

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

Peruutusehto ja maksun pitätyys (elinkeinoharjoittaja peruuttaa sopimuksen), esimerkkejä

Kohtuullinen

"Palvelun tarjoaja voi sopimuksessa määrättyissä tilanteissa peruuttaa palvelun. Peruutuksesta on ilmoitettava viipymättä tilaajalle. Palvelun tarjoajan tulee palauttaa tilaajan suoritus niiltä osin kuin palvelu on jäänyt suorittamatta."
(Direktiivin 93/13/ETY liitteen 1. f) kohtaa mukaillen)

Kohtuuton

"Palvelun tarjoaja voi milloin tahansa peruuttaa tai keskeyttää palvelun ilman eri ilmoitusta. Tilajaajalla ei ole oikeutta peruuttaa palvelutilausta. Palvelun tarjoaja pidättää tilaajan suoritukset myös niiltä osin kuin palvelu on jäänyt suorittamatta."
(Direktiivin 93/13/ETY liitteen 1. f) kohtaa mukaillen)

Varaus-/peruutusmaksun pitätysehto (kuluttaja peruuttaa sopimuksen), esimerkkejä

Kohtuullinen

"Jos ostaja/palvelun tilaaja peruuttaa tilauksen, myyjä saa pidättää vastikkeen jo suoritettujen palvelusten osalta ja niistä toimenpiteistä, jotka tulee suorittaa peruutuksesta riippumatta. Lisäksi palvelun tarjoaja voi periä peruutusmaksuna:
-Varausmaksun, jos tilaus perutetaan myöhemmin kuin 14 päivää ennen palvelusuoritusta;
-90 % palvelun hinnasta, jos tilaus perutetaan myöhemmin kuin 3 päivää ennen palvelusuoritusta. Jos peruutus johtuu tässä sopimuksessa määritetyistä esteistä, peruutusmaksua ei periä. Peruutuksen johtuessa tilaajan sairastumisesta, peruutusmaksu peritään vain välittömien toimituskulujen suuruusena."
(Yleiset matkapakettiehdot, kohta 4.1. mukaillen)

Kohtuuton

"Jos ostaja/palvelun tilaaja peruuttaa tilauksen, myyjä saa periä peruutusmaksuna 30 % tuotteen hinnasta. Peruutusmaksu peritään riippumatta peruutuksen syystä."
(Kuluttaja-asiamiehen linjauksen sopimusehtojen laatimisesta, kohta 2.11.)

19

Peruutus/purkamisehto:

Kuluttajasopimuksissa ehdot on oltava selviä ja täsmällisiä. Tästä johtuen peruutus/purkamisedellytykset ja tilanteet on kirjattava täsmällisesti sopimukseen/yleisiin ehtoihin. Tässä esitetty esimerkki kohtuuttomasta peruutusehdosta elinkeinoharjoittajan peruuttaessa sopimuksen on kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista annetun direktiivin (93/13/ETY) liite 1. f) kohdan esimerkki *tyypillisesti kohtuuttomaksi katsottavasta* ehdosta:

"Ehdot, joiden tarkoituksena tai seurauksena on elinkeinoharjoittajan valtuuttaminen purkamaan sopimus oman harkintansa mukaan, jos samaa mahdollisuutta ei anneta kuluttajalle, tai sen salliminen, että elinkeinoharjoittaja pitää itsellään vielä suorittamattomista palveluista maksetut rahamäärät, jos elinkeinoharjoittaja on purkanut sopimuksen."

Maksun pitätysehto:

Edellä mainittu kohtuuton varaus-/peruutusmaksun pitätysehto on kuluttaja-asiamiehen sopimuksen laatimisehdosta. Korvauksen tulee olla kohtuullinen ja vastata keskimäärin niitä kustannuksia, joita peruuttaminen elinkeinoharjoittajalle aiheuttaa todellisuudessa. KSL 8 luvun 30 § voidaan soveltaa myös matkailupalveluissa, sillä säännös ilmentää yleistä kuluttaja- ja sopimusoikeudellista periaatetta vahingonkorvauseuraamuksesta. Pykälän 1 momentin mukaan toimeksisaajalla on oikeus vastikkeeseen **jo suoritettua palveluksen osasta sekä niistä toimenpiteistä, jotka on suoritettava purkamisesta riippumatta.**

Kuluttajansuojalain 8 luvun 30 § 2 momentin mukaan toimeksisaajalla on oikeus saada korvaus muusta vahingosta ottaen huomioon palvelun hinta, sopimuksen purkamisen tai peruutuksen ajankohta, sopimuksen täyttämiseksi suoritettujen toimenpiteiden ja muut seikat. Tämän perusteella peruutusmaksun porrastaminen sitä suuremmaksi mitä lähempänä palvelusuoritus ajankohtaa peruutus tehdään, voi olla kohtuullista esimerkiksi matkailupalveluiden osalta. **Esimerkki ehdon porrastuksessa olefu mallia yleisistä matkapakettiehdoista, kohta 4.1.**

ESIMERKKEJÄ KOHTUUTTOMISTA EHDOSTA KULUTTAJASOPIMUKSISSA 2/2

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

Vastuunrajoituslauseke, esimerkkejä

Kohtuullinen

”Palvelun tarjoajan tilaajalle maksama vahingonkorvaus on enintään kolme kertaa palvelun hinta. Rajoitus ei koske palvelun tarjoajan huolimattomuudesta tai teon laiminlyönnistä aiheutuvia vahinkoja.”

[\(Laki matkapalveluyhdistelmistä 31 §, yleiset matkapalveluehdot kohta 16.6\)](#)

Kohtuuton

”Emme vastaa alihankkijoidemme virheellisestä suorituksesta.”

”Palvelun tarjoaja ei vastaa palvelun häiriöttömästä toiminnasta.”

”Palvelun tarjoaja ei vastaa palvelussa aiheutuneista henkilövahingoista.”

(Direktiivin [93/13/ETY](#) liitteen 1. a) kohtaa mukaillen)

Sopimuksen muuttaminen, esimerkkejä

Kohtuullinen

”Palvelun tarjoajalla on oikeus muuttaa sopimuksen ehtoja tässä sopimuksessa eritellyn, pätevän syyn perusteella. Tilaaajalla on oikeus purkaa sopimus, mikäli pätevän syyn perusteella tehtävä sopimusmuutos on olennainen ja kuluttajalle merkityksellinen. Tilaaajalla on oikeus saada hintaa koskeva muutos edukseen vastaavin perustein kuin tarjoajalla on oikeus tehdä hinnankorotus. Palvelun tarjoajan on viipymättä ilmoitettava tilaajalle muutoksesta.”

[\(Kuluttaja-asiamiehen linjaus: Sopimusehtojen muutokset 2004\)](#)

Kohtuuton

”Palvelun tarjoajalla on oikeus muuttaa sopimuksen ehtoja ilman eri ilmoitusta.”

”Palvelun tarjoaja pidättää oikeuden olla laskematta palvelun hintaa sopimuksessa määritetyissä muutostilanteissa.”

”Palvelun tilaajalla ei ole oikeutta purkaa sopimusta näissä eritellyissä olennaisissa muutostilanteissa.”

[\(Kuluttaja-asiamiehen linjaus: Sopimusehtojen muutokset 2004\)](#)

ESIMERKKEJÄ KOHTUUTTOMISTA EHDOSTA KULUTTAJASOPIMUKSISSA 2/2

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

Vastuunrajoituslauseke, esimerkkejä

Kohtuullinen

"Palvelun tarjoajan tilaajalle maksama vahingonkorvaus on enintään kolme kertaa palvelun hinta. Rajoitus ei koske palvelun tarjoajan huolimattomuudesta tai teon laiminlyönnistä aiheutuvia vahinkoja."

(Laki matkapalveluyhdistelmistä 31 §, yleiset matkapalveluehdot kohta 16.6)

Kohtuuton

"Emme vastaa alihankkijoidemme virheellisestä suorituksesta."

"Palvelun tarjoaja ei vastaa palvelun häiriöttömästä toiminnasta."

"Palvelun tarjoaja ei vastaa palvelussa aiheutuneista henkilövahingoista."
(Direktiivin 93/13/ETY liitteen 1. a) kohtaa mukaillen)

Sopimuksen muuttaminen, esimerkkejä

Kohtuullinen

"Palvelun tarjoajalla on oikeus muuttaa sopimuksen ehtoja tässä sopimuksessa eritellyn, pätevän syyn perusteella. Tilaajalla on oikeus purkaa sopimus, mikäli pätevän syyn perusteella tehtävä sopimusmuutos on olennainen ja kuluttajalle merkityksellinen. Tilaajalla on oikeus saada hintaa koskeva muutos edukseen vastaavin perustein kuin tarjoajalla on oikeus tehdä hinnankorotus. Palvelun tarjoajan on viipymättä ilmoitettava tilaajalle muutoksesta."

(Kuluttaja-asiamiehen linjaus: Sopimusehtojen muutokset 2004)

Kohtuuton

"Palvelun tarjoajalla on oikeus muuttaa sopimuksen ehtoja ilman eri ilmoitusta."
"Palvelun tarjoaja pitää oikeuden olla laskematta palvelun hintaa sopimuksessa määritetyissä muutostilanteissa."
"Palvelun tilaajalla ei ole oikeutta purkaa sopimusta näissä eritellyissä olennaisissa muutostilanteissa."

(Kuluttaja-asiamiehen linjaus: Sopimusehtojen muutokset 2004)

20

Vastuunrajoitusehdot ovat tyypillisesti niitä ehtoja, jotka voidaan katsoa kohtuuttomiksi tai sovitella.

Lähtökohtaisesti elinkeinoharjoittaja vastaa kuluttajaa kohtaan myös alihankkijoidensa suorituksista riippumatta elinkeinoharjoittajien välisen sopimuksen ehdoista. Näissä tilanteissa elinkeinoharjoittajalle syntyy yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaan takautumisoikeus alihankkijoitansa kohtaan. Kohtuuttomia ovat myös ehdot, joiden mukaan elinkeinoharjoittaja vapautuu lakiin perustuvasta korvausvastuusta tai vastuu on rajoitettu, kun elinkeinoharjoittajan teko tai laiminlyönti aiheuttaa kuluttajan kuoleman tai muun henkilövahingon (Direktiivin 93/13/ETY liite 1. kohta a).

Kuluttaja-asiamiehen linjauksen mukaan sopimuksen muuttaminen sen tultua osapuolia sitovaksi edellyttää lähtökohtaisesti molempien suostumusta. Sopimukseen voidaan ottaa ehtoja siitä, millä perusteella ja miltä osin osapuolet voivat yksipuolisesti muuttaa sopimusehtoja. Se millaisia muutosehtoja sopimukseen voidaan sisällyttää riippuu sopimustyyppistä: onko kyse määräaikaisesta kertasopimuksesta vai pitkäkestoisesta sopimuksesta tai tilaus- vai käteissopimuksesta. Matkailupalvelut ovat kuluttajalle yleensä **kertasopimuksia** ja tilanteesta riippuen **tilaus- tai käteissopimuksia**. Käteissopimukset ovat sopimuksia, joissa tuote tai palvelu luovutetaan ja maksetaan samanaikaisesti.

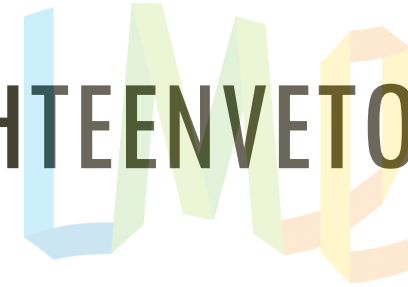
Sopimukseen voidaan tehdä yksipuolisia muutoksia vain:

- 1) Yksilöidystä ja pätevästä syystä. Pätevä syy on esim. lainsäädännön muutos, viranomaisen päätös, julkisten maksujen muutos tai valuuttakurssi muutos sekä yleisesti force majeure -syyt, jotka täyttävät aiemmin mainitut 4 edellytystä.
- 2) Jos hinnanmuutosehto on kaksisuuntainen eli hintaa tulee myös alentaa samoin perustein kuin sitä voidaan korottaa.
- 3) Toimituksen sisältöön liittyen vain epäolennaisilta osin ja pätevän syyn perusteella.

Kuluttajalla on oikeus purkaa sopimus, jos hinnanmuutos on olennainen, vaikka se perustuisi pätevään syyhyn. Kuluttaja-asiamies on linjannut, että 5-10 %:n muutos hinnassa on katsottava olennaiseksi (Kuluttaja-asiamiehen linjaus: Sopimusehtojen muutokset, kohta 4.2). Muutoksesta on myös ilmoitettava viipymättä kuluttajalle.

PERUUTTAMISOIKEUDEN EROT, YHTEENVETO

Lapin
Matkailuelinkeino
Liitto ry

	Liikesopimukset	Kuluttajasopimukset (vain KSL 1-4 luvut)	Matkapaketin peruutus (matkapakettilaki 15 §)
Yleinen peruutusoikeus	Ei yleistä peruutusoikeutta, peruutus tarkoittaa sopimuksen purkamista	Ei yleistä peruutusoikeutta, mutta katsotaan yleensä kohtuuttomaksi, ellei peruutusmahdollisuutta.	Matkustajalla yleinen peruutusoikeus ennen matkan alkua peruutusmaksuseuraamuksin
Kuinka laajasti sopimuksessa?	Laaja sopimusvapaus	Voidaan sopia; kohtuuttomuus arviointi kuluttajan näkökulmasta	Ei voida sopia kuluttajan/matkustajan vahingoksi laista poikkeavalla tavalla
Seuraamukset	Sopimuksen täyttäminen Vahingonkorvaus	Sopimuksen täyttäminen Vahingonkorvaus	Peruutusmaksu
Seuraamuksesta vapautumisperuste	Force majeure –tapahtuma, taloudellinen liikavaikeus tai sopimusehto.	Sopimusehto; vaikka ei olisi sovittu, force majeure –tapahtuma sekä sairastuminen tai muu vastaava äkillinen ja odottamaton tapahtuma voi vapauttaa seuraamuksista.	Poikkeaa yleisestä Force majeure –tapahtuman määritelmästä matkustajan eduksi.

SOPIIMUKSEN TULKINNASTA YLEENSÄ 1/2

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

- Tulkintatilanteet johtuvat yleensä kahdesta eri syystä:
  - Sopimusteksti ei ole selkeä ja yksiselitteinen;
  - vaikka sopimusteksti on sopimusta laadittaessa ollut selkeä ja yksiselitteinen, sen soveltaminen uudessa yllättävässä tilanteessa voi vaatia tulkintaa.
- Sopijapuolten yhteinen sopimustarkoitus on tärkeää sopimuksen tulkinnassa. Tämän vuoksi sopijapuolten liiketaloudellinen yhteinen tarkoitus tulisi kirjata sopimukseen.
- Monivuotisessa sopimusyhteistyössä sopijapuolille voi muodostua erilaisia käytäntöjä, jotka eivät vastaa alun perin sopimukseen kirjattua.
  - Tällaisessa tilanteessa on järkevää sopia tällaisesta muutoksesta sopimukseen.
  - Ellei muutosta tehdä, erityisesti anglosaksisessa oikeudessa käytetyt ns. integraatio- ja no waiver – ehdot tekevät mahdolliseksi vaatia alun perin solmitun sopimusehdon mukaista toimintaa, vaikka käytäntö olisi ollut täysin toisenlainen jo pitkän aikaa.

SOPIMUKSEN TULKINNASTA YLEENSÄ 2/2

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

- Erityisesti anglosaksisissa sopimuksissa pyritään usein rajoittamaan sopimuksen tulkinta-aineiston käyttöä mahdollisessa riitatilanteessa.
  - Esim. Entire Agreement –ehto
    - Tällöin sopijapuoli ei voikaan esittää sellaista näyttöä, mikä on suomalaisessa oikeusjärjestelmässä täysin tavanomaista ja mihin yrittäjä on omassa liiketoiminnassaan tottunut. Tällöin esimerkiksi sähköposti kirjeenvaihdolla ei ole todistusvaikutusta.
  - Mikäli sopimus on sidottu muuhun kuin Suomen lakiin, voi tuossa lainsäädännössä olla erilaisia sopimuksen tulkintaa koskevia säännöksiä.
  - Kuluttajasopimuksia tulkitaan eri tavoin kuin liikesopimuksia.
    - Sopimuksia tulkitaan yleensä kuluttajalle edullisesti.
  - Puutteellinen asiantuntemus ei ole sovittelu- tai tulkintaperuste.
    - Jopa suomalaisissa lainvalmisteluasiakirjoissa on todettu, että pienyrittäjän puutteellinen asiantuntemus tai ammattitaito omalla alalla ei ansaitse oikeussuojaa (HE 39/1993 vp).
    - Riskialtis liikesopimus, joka toisaalta voi johtaa suuriin voittoihin tai toisaalta yrityksen konkurssiin, on siis yleensä täysin hyväksyttävää.

Lapin
Matkailuelinkeinon
Liitto ry

Kiitos!